
IVAN RENČ

Kytice z královské zahrady

Příběhy
svatých ochránců
Čech a Moravy
pro děti

ZVON
PRAHA 1993

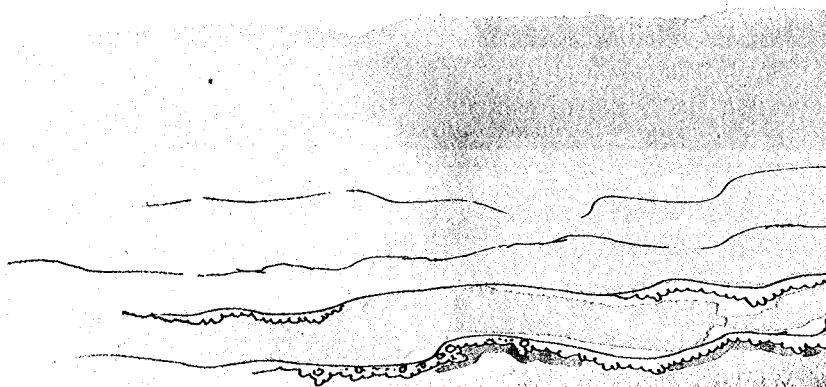

řemožitel

O SVATÉM
VÍTOVI

Někteří lidé bývají velice upovídání. Známe je. Povídají a povídají, až z toho hlava brní. Kdyby takoví lidé byli chytrí a vzdělaní, tak proč ne? To by se ti ostatní aspoň něco nového nebo zajímavého dověděli. Nebo kdyby uměli nějaké povedené historky k obveselení. Ale tak tomu nebývá. Mluvkové, kteří plácají, co jim slina na jazyk přinese, a mluví páté přes deváté, toho mívají v hlavě málo. A tak mluví a mluví, nedbají, jestli to, co mluví, je pravda nebo ne, házejí slova napravo, nalevo, a vůbec je ani nenapadne, že i slovíčka, která říkáme, jsou darem od Pána Boha. A dárky přece jen tak nezhazujeme, těch si vážíme. Proto i se slovy bychom měli zacházet šetrně. Každé slovo, které chceme vypustit z pusy, musíme rozvážit a v duchu se sami sebe ptát: Neublížím kamarádovi tím slovem, co mám právě na jazyku? Nerozzlobím ho? Nebo bude rád, když mu to slovo řeknu? Potěší se, že to slovo slyšel? A pak se rozhodnu. Mluvení je vážná věc.

Chlapec Vítek tohle věděl. Mluvkům a povídálkům se raději vyhýbal. Hlavně si ale dával pozor sám na sebe, aby svými slovy dělal jiným radost, a ne žalost. Věděl, že cenu má jen takové slovo, které je pravdivé. Než říci slovo nepravdivé, tak raději žádné. Přestože byl Vítek ještě velice mladý, takhle už

byl moudrý. Moudrý člověk mívá svá tajemství. I Vítek měl své velké tajemství. Tak velké, že ani větší být nemohlo. Vy-zradit ho znamenalo v době, kdy žil, vydat se v nebezpečí ži-vota. O tom by bylo celé dlouhé povídání. Ale možná, že zas tak dlouhé ne: V jedné daleké zemi omývané mořem žil císař. Jmenoval se Dioklecián, a byl to nejmocnější císař na světě, ale byl to nešťastný člověk. Ono takové císařování jedné zemi, to je úkol těžký, ale dá se ještě zvládnout, i když je to zem veliká, obrovská. I několika zemím najednou, to ještě taky jde. Ale ce-lému světu, jak to ten Dioklecián zkoušel, na to prostě jeden císař nestačí. A protože lidem moc nevěřil, ale s někým se radit potřeboval, dal si vytesat panáka z mramoru, jiného vyřezat ze zlata nebo i ze dřeva. Měl jich celou řadu, každý vypadal jinak, a taky se jinak jmenoval. Jeden se jmenoval Jupiter, jiný Juno, taky Vesta, některým se říkalo Lárové, a opět jiným Penáti.

S nimi si císař povídal a k nim se modlil, protože myslel, že ty neživé sošky jsou bohové. S ním tomu věřili i ostatní v tom jeho císařství. Takový byl Dioklecián. Na své bůžky si prostě nedal sáhnout. Věřil, že ti bůžkové vládnou s ním.

Vítek se však dověděl o tom, že světu vládne opravdový Bůh. Živý. Toho si lidé nevytesali ani nevymodelovali, ale už dávno předtím, než lidé vůbec po zemi chodili, stvořil všechnu přírodu, stvořil i slunce a oblaka a pak i člověka, a pojmenoval ho Adam. Aby Adamovi ve světě nebylo smutno, stvořil Bůh i Evu. To všechno, a ještě mnoho jiného, se Vítek dovídal od své chůvy. Zkrátka a dobře, Vítek uvěřil v pravého Boha, který stvořil lidi a má je rád. Uvěřil taky v Ježíše Krista, který je Božím Synem a Otec ho poslal, aby lidem ukazoval správnou cestu. Dovídal se i to, jak ti nevděční lidé ho nejdřív poslouchali, protože Ježíš jim pomáhal od nemoci a bolesti, pak mu za to ale místo poděkování velice ublížili. On se jimi nechal ukřižovat, a tím všechny lidi zachránil, aby i oni, až umřou, mohli být vzkříšeni, tak jako on byl po třech dnech vzkříšen svým Otcem. Byla to všechno Pravda, kterou ještě mnoho lidí neznalo, ale rychle se mezi lidmi šířila. A to bylo křesťanství.

O tom všem tedy Vítkovi vyprávěla jeho chůva Krescencie. Vítek naslouchal a každé slovo ukrýval hluboko v srdci. Kresta měla radost, že našla ve Vítkovi tak pozorného a chápajícího žáka. Ale taky měla trochu strach. Protože Vítkův otec jménem Hylas byl velmi bohatý pán a byl velmi oddaný svému císaři a jeho bůžkům. I sám Dioklecián nemohl křesťany ani vidět. Myslel si, že jsou to jeho nepřátelé, a když na nějakého křesťana jeho vojáci přišli, zle se mu vedlo. Proto chůva i Vítek mlčeli.

Vítek sedával na břehu moře a přemýšlel o tom všem, co mu Kresta svěřovala. Nakreslil si do písku kříž a děkoval Pánu Bohu, že mu dal za věrného přítele svého Syna. „Když on za mě položil svůj život, tak je ještě víc než přítel. Byla by pro mě čest, kdybych se mu v tom mohl podobat.“

To bylo ono Vítkovo velké a krásné Tajemství.

Jednou se ale stalo, že Hylas na Vítkovo tajemství přišel.

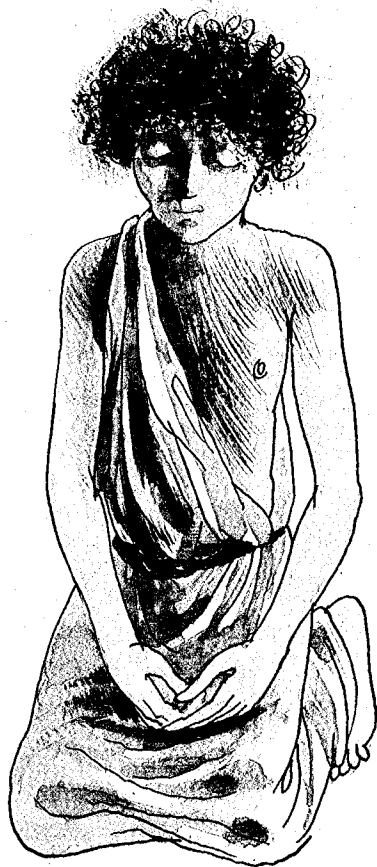
Bylo to tehdy, když Vítek spěchal domů, aby nepromeškal učitele. Vítek se totiž musel hodně učit, aby se jednou mohl stát vysokým císařským úředníkem. A cestou zaslechl jakési vrnění a jakoby mňoukání. Rozhlédne se, a vidí, že na zemi leží úplně malinké dítě. Miminko. Lidé kolem něho chodili, ale vůbec si ho nevšimli. To děťátko pak vrnělo čím dál víc, už to nebylo mňoukání, ale křik, až uši zaléhaly, lidé si ho však dál nevšimli. Vítek dítě zvedl a rozhlížel se, komu ho dát, komu patří. Ale nic. Nikdo se o ně nehlásil. Buď ho nechá ležet, kde je, nebo ho – a to Vítek taky udělal – odnese domů.

Pan Hylas byl dobrák. Zasmál se tomu: „Synku, co to neseš, to štěně k nám nepatří, vrať ho, kdes ho vzal, to tak, starat se o cizí!“

„To není štěně, tatínku, to je člověk, a nikdo ho nechce. Přece ho nemůžeme nechat ležet na dlažbě. Pohled, jak je bezmocný! Toulaví psi by si ho mohli odnést.“

„Jen ať si ho, synku, odnesou. Ať si ho odnese, kdo chce. To není naše věc.“ V té zemi platilo, že když se narodilo dítě, a rodičům se třeba nelíbilo nebo ho nechtěli, položili ho na ulici na zem a bylo to. Ať si ho vezme, kdo chce. Jenže málokdy se někdo takový našel. Když Vítek nepochodil doma, běžel rovnou ke starostovi města, Valeriánovi. S nalezeným děťátkem v náruči.

„Jen blázen by se zadarmo staral o odložené a nalezené dítě,“ zněla odpověď.

„Je to člověk,“ opakoval Vítek. „Až vyroste, jistě všechnu péči svému pěstounovi splatí.“ Vítek dítě pohladil, a to hned usnulo. „Bůh nás naučil, že máme mít s ostatními soucit. I když je to nemluvně, je to náš bližní. Bratr. Jestli naše zákony dovolují, aby lidé odhazovali děti na ulici jako smetí, jsou to zákony proti Bohu. Jsou kruté a jsou nelidské. A tvrdé. Tak, jako jsou tvrdá vaše srdce.“

Valerián se přestal usmívat: „Ty mě chceš, chlapče, poučovat? O kterém bohu to mluvíš?“ Ale na odpověď už nečekal, Víta poslal domů a taky poslal vzkaz Vítovu otci, aby ho navštívil. Byl to Valeriánův dobrý přítel.

„Tak mě navštívil tvůj syn, Hylasi,“ uvítal ho Valerián, ale v očích měl tvrdý pohled. „Vypadá to, že nectí zákony našeho císařství a že se klaní tomu křesťanskému Bohu. Podřekl se. Dobře víš, že kdo se takto protiví císaři, zaplatí to životem.“ Hylas se polekal. Věděl dobře, jak císař Dioklecián pronásleduje tu novou víru. I to, že se neslituje ani nad chlapcem, jako je Vítek. Spěchal tedy domů a udeřil zhurta na synka: „Je to pravda? Přiznej se! Copak nevíš, že se ženeš do jisté záhuby?“

Teď nastala ta chvíle, kdy Vítek musí říct tatínkovi to své velké tajemství: „Poznal jsem, že naši bohové jsou jen mrtvé sochy a dřevěné špalky. Poznal jsem Boha živého, Spasitele celého světa.“

„Je to tady!“ pomyslel si Hylas, ale šel na synka co nejdříve po dobrém. Pohladil ho po tváři, položil mu ruku na rameno: „Můj nejmilejší synáčku, dobře ti radím, zanech toho bláznovství, než rozhněváš samotného císaře a ten tě pak přísně potrestá.“

Vítek však pohlédne tatínkovi pevně do očí: „Nechci ti, tatínku, působit bolest, ale náš císař se svými sochami neživých bůžků není nejmocnější. Bůh Stvořitel je mnohem mocnější než císař. Jemu chci sloužit.“

„Když si nechceš dát říct, aspoň o tom mlč. Ať tvůj Bůh zůstane i nadále tvým tajemstvím,“ navrhl Hylas Vítovi a myslel si přitom, že Vítek si časem dá říct, a nechá té nebezpečné hry.

„Moje hra na tajemství už skončila, tatínku,“ řekl na to Vítek. „Už jsem příliš velký na hry.“ A to, co řekl dál, bylo z božího vnučnutí: „Rozum nám byl dán, abychom Boha poznávali, srdce, abychom ho měli rádi, jakož i všechno jeho stvoření, a ústa máme k tomu, abychom ho vyznávali, aby se lidé o něm dověděli. Přej mi, tatínku, aby moje ústa říkala jen

taková slova, která mi napoví sám Bůh. A já ti přeji, abys v něho i ty uvěřil a poznal jeho velikost.“

Hylasovi došla řeč. Nevěděl si už se synem rady. Proto šel a Vítka zamkl do ložnice: „Pod zámkem se mu třeba v hlavě rozsvítí,“ doufal a přemýšlel, co má říci Valeriánovi, aby si tohoto vládce města, který byl až dosud jeho přítelem, zase udobřil.

Když vyšel na obloze měsíc a potemnělé uličky ztichly, spěchala městem zahalená postava. Od rohu k rohu, mezi sloupořadím, až na samý kraj města. Tam zaťukala na jakési dveře. Ty se po chvíli otevřely a postava vstoupila. Byla to Kresta. Vítek totiž, nevěda si jiné rady, svěřil nalezené miminko chůvě už ráno, dřív než dostal domácí vězení. Ta už se o ně jistě dobře postará. Věděl, že u nich doma by mohlo být nemluvnátko v nebezpečí. Ale u ní bude v nejlepších rukou. A dobře udělal. Kresta znala laskavé lidi na okraji města, kteří si děťátko jistě vezmou za své a vychovají ho v lásce a bázni Boží. Byli to lidé, kteří se taky řídili raději zákony milosrdenství a úcty k člověku než těmi, které nařídil krutý císař Dioklecián. Děťátko tu bylo přijato s opravdovou radostí.

Druhého dne se šel Hylas podívat na Vítka. Odemkl. Chlapec klečel na zemi a modlil se: „Bože, Otče nejmilejšího Pána, shlédni na mě a posilni mě svou mocí.“ Hylas viděl, že Vítkovi po boku stojí dvanáct andělů, kteří zpívali: „Svatý, svatý, svatý.“ Vycházel z nich přitom takový lesk, že Hylas pojednou pro to světlo nic neviděl, a zcela oslepený a plný strachu se dal na útek. Spadl ze schodů a ošklivě se potloukl. Začala nad ním bédovat čeleď a služebnictvo celého domu: „Náš pán je slepý, jaké neštěstí ho to potkalo! Jak jen se to mohlo stát?!“

„Když jsem vešel do Vítkovy ložnice,“ vysvětloval Hylas, „spatřil jsem u něho anděly. Oči se jim třpytily jako hvězdy a z jejich tváří vycházelo takové světlo, že jsem to nemohl snést a ztratil jsem zrak.“ To už Vítek stál mezi nimi. Přistoupil k otci, položil dlaň na jeho oči a řekl: „Pane, pro dobro mého otce a pro dobro všech těch lidí, co stojí kolem, aby uvěřili ve

jméno Ježíše Krista a velebili je, prosím tě, ať tyto oči prohlédnou.“ Hylasovi jako by spadly šupiny z očí. Viděl a rozeznával opět všechny věci.

Pro tuto příhodu se Vítek zase octl před vládcem města, který si ho dal znovu předvolat: „Prý jsi čaroděj. Jakýmsi zázrakem jsi uzdravil svého osleplého otce.“

Vítek však popravdě odpověděl: „To jsem nezbavil otce slepoty já, ale všemohoucí Bůh skrze svého Syna Ježíše pro slávu svého jména.“

Tedy se Valerián rozzlobil. Řekl si: „Císař by mě potrestal, kdybych toho chlapce dál nechal chodit po městě a takto mluvit.“ Postavil před Vítka sošku jednoho z těch císařských bohů. Byl to Jupiter. Poručil: „Pokloň se, ty nevyvedený klučku, Jóvišovi, nebo uvidíš!“

„Jak bych se mohl klanět bezmocné sošce, která nedokáže ani jedinému lístku na stromě poručit, aby se zazelenal! Jediný, kdo zasluhuje, abychom se mu klaněli, je všemohoucí Bůh, Stvořitel všeho živého, který vložil do lidských srdcí nesmrtelnou duši,“ zněla Vítkova odpověď.

Valerián poručil, aby vzali bič a Vítka ztrestali za ta opovážlivá slova. „Když si s tebou neumí poradit tvůj otec, zkusím to já!“ křičel starosta Valerián a sluha zvedl bič k ráně. Vtom mu však ruka ztuhla a nemohl jí pohnout, i když se snažil ze všech sil. Ale nejen sluhovi, i Valeriánovi uschla ruka. Místo Vítka byl tak potrestán sám. Velmi smutný pohled byl na tu jeho ruku, a tak se Vítek nad vládcem slitoval. Opět poprosil o zázračné uzdravení ve jménu Božím, a bylo mu vyhověno. Valerián s údivem pozoroval, že jeho ruka je zdravá jako dřív.

O všem tom se doslechl i samotný císař. Měl nemocného syna. Poručil, aby Vítka k němu uvedli. „Můžeš uzdravit mého syna?“ zeptal se ho hned císař Dioklecian, a Vítek odpověděl: „Jen Bůh, jemuž sloužím, tak může učinit, bude-li si to přát.“ Pak vložil svou ruku na nemocného chlapce a zase: poprosil, a byl vyslyšen. Nemocný se v té samé chvíli uzdravil. Císař jásal radostí a hned nabízel Vítkovi za odměnu veliké poklady.

„Nech si, císaři, své zlato i drahé kamení. Proto jsem nepři-

šel. Zavolal jsi mě, abych uzdravil tvého chlapce. Ale přišel jsem i proto, abych ti řekl, že bys měl zahodit sošky, k nimž se modlíš a které ti nic neporadí a v ničem nepomůžou, protože jsou němé, hluché a bezmocné. Aby ses raději modlil k Bohu, vládci nebe a země.“

„Zapomínáš, mládenče, že jediným vládcem na zemi jsem já, císař Dioklecián. Nech raději hloupých řečí, které by tě mohly stát život, a vezmi si odměnu, kterou ti dávám,“ začínal císař ztráct trpělivost.

„Tvé poklady mohou zrezivět nebo je mohou zloději ukrást,“ řekl mu na to Vítek. „Já si své poklady strádám v nebesích. I ty si je tam můžeš schraňovat, když budeš vládnout spravedlivě. Když zrušíš kruté zákony, a budeš usilovat o to, aby lidé byli laskaví a pomáhali si, a ne, aby odhazovali děti a byli k sobě tvrdí jako divoké šelmy.“

„S tímhle mládenečkem budu hotov raz dva,“ rozhodl Dioklecián, protože už toho měl dost. Nařídil, aby mu ruce svázali řetězy. „A když mluví o divokých šelmách, ať je tedy má.“ Dal vypustit z klece hladového lva. „Ten toho kluka sežere, a budu mít pokoj,“ myslel si. Ale stal se další div. Lev si lehl Vítkovi k nohám jako psík a tiše předl jako kočka. Řetězy zazvonily, praskly a Vítkovy ruce se uvolnily. Snad proto, aby mohl lva pohladit. Rozdělal se s ním i o kus chleba, co měl u sebe.

Tehdy císař poručil zapálit oheň pod velikým kotlem plným vařicího oleje. Myslel, že když tam jeho lidé Vítko ponoří, Vítek se uvaří. Ale zase nic. Vítek z toho kotle nakonec vystoupil a neměl na těle ani spáleninku. Ještě poděkoval císaři za tu příjemnou lázeň. A císař? Ten vyváděl! „Už nevím, co mám dělat! Jak se to všechno mohlo stát? Jak to mohli Herkules, Ceres, Merkur a všichni ostatní moji bohové připustit, že já, vládce celého světa, jsem přemožen takovým kloučkem?!“ A rval si zlostí vlasy. Když se trochu uklidnil a zhluboka vdechoval čerstvý vzduch na terase svého paláce, uviděl svého uzdraveného syna hrát si v císařské zahradě, a najednou uslyšel sám sebe, jak se ptá: „Není to všechno tak proto, že tím

Přemožitelem je ten jejich Bůh? Ten Ukřižovaný, v kterého ten mládeneček věří, v jehož jméno dělá všechny ty divy?“ A ještě slyšel sám sebe, jak si odpovídá: „Asi to tak je, ale nikdo se to nesmí dozvědět. Lidé by poznali, že on, Přemožitel, je jediným opravdovým vládcem světa, a ne já. Ale to musí zůstat mým tajemstvím.“

Jenže pro mnoho lidí už to tajemstvím dávno nebylo. Těch, kteří poznali, že Kristus je vládcem všeho světa, a žádný císař, bylo stále víc a byli všude po celé zemi. A Vít byl s nimi. Lidé si ho vážili a obraceli se k němu, a obracejí dodnes, jako k příteli Nejvyššího Vládce, Pána Krista.

